

4. Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ

Ανάγνωσμα: Ιωάννης 8,31-59

ΕΧΟΥΜΕ ήδη δει ότι η φύση της αιώνιας ζωής είναι η γνώση του Θεού, με την έννοια της προσωπικής σχέσης με τον Θεό (Ιω 17,3). Η γνώση αυτή του Θεού είναι στον Ιωάννη παράλληλη με τη γνώση της αλήθειας. «Θα γνωρίσετε την αλήθεια, και η αλήθεια θα σας ελευθερώσει» (8,32). Είναι ξεκάθαρο ότι στον Ιωάννη υπάρχει στενή σχέση μεταξύ ζωής και αλήθειας. Π.χ.: Ο Ιησούς είναι η οδός, η **αλήθεια** και η **ζωή** (14,6). Αυτός είναι το **αληθινό** φως (1,9), και ταυτόχρονα ο ίδιος είναι και η **ζωή** των ανθρώπων (1,4), κλπ. κλπ.

Με τον όρο «αλήθεια» ορίζουμε μια πραγματικότητα σαν κάτι αντίθετο προς το ψεύδος. Η εβραϊκή περί αλήθειας αντίληψη (εβρ. **'emet**), ωστόσο, σημαίνει «σταθερότητα», «αξιοπιστία» ή «αυστηρότητα, πιστότητα». Η «αλήθεια» είναι πρωταρχικά **διανοητική**, ενώ η **'emet** είναι **ηθική**. Η διάκριση αυτή όμως δεν βοηθάει για να ερμηνεύουμε τον Ιωάννη με όρους της τελευταίας αλήθειας, της διανοητικής. Πρέπει οπωσδήποτε να λάβουμε υπόψη μας το εβραϊκό φόντο. Για να υποστηριχτεί αυτή η θέση, πρέπει να κάνουμε μια μικρή έρευνα ποια είναι η αντίληψη της ΠΔ για το **'emet**.

1. Η αλήθεια στην Παλαιά Διαθήκη

Το εβρ. **'emet** ορίζει την **αξιοπιστία** και τη φερεγγυότητα. Αξιοπιστία διαγωγής (Γεν 24,49· ΙησΝ 2,14· Πρμ 14,25), λόγων και έργων, αφηγήσεων, κρίσεων (Δτ 13,14· 22,20· Α΄ Βασ 10,6· 22,16· Πρμ 12,19· Ζαχ 8,16). Ο όρος **'emet** χρησιμοποιείται έντονα στην ΠΔ για την περιγραφή του χαρακτήρα των ενεργειών του Θεού. Ο Θεός είναι αξιόπιστος· δεν είναι αυταρχικός ή απρόβλεπτος. Επομένως, ο λαός του μπορεί να τον εμπιστευτεί ότι ο Θεός θα του φερθεί με **'emet** –δηλ. με πιστότητα. Το **'emet** συχνά πάει μαζί με το **hesed** (το έλεος της διαθήκης), που σημαίνει την πιστότητα του Θεού στην εκπλήρωση των υποσχέσεών του και της διαθήκης του (Π.χ.: Γεν 24,27· Εξ 34,6· Ψλ 54,5). Το **'emet** του Θεού είναι και εσχατολογικό (Μιχ 7,18-20· Ζαχ 8,8).

2. Η αλήθεια στον Ιωάννη

Είναι προφανές ότι για τον Ιωάννη «αλήθεια» είναι το παλαιοδιαθηκικό **'emet**. Αυτό φαίνεται καθαρά στις δύο πρώτες χρήσεις της λέξης στην αρχή του βιβλίου: Ιω 1,14 και 1,18. Η «χάρη» και η «αλήθεια» είναι αντίστοιχα με τα **hesed** και **'emet** της Παλαιάς Διαθήκης. Η διαθηκική αγάπη (**hesed**) και η πιστότητα (**'emet**) που ο Θεός έδειξε μέσα απ' όλη την Ιστορία του Ισραήλ φτάνουν τώρα στην εκπλήρωσή τους με την ενσάρκωση του Υιού. Τα δύο αυτά εδάφια δείχνουν ότι όλες οι προηγούμενες εκδηλώσεις του **hesed** και του **'emet** του Θεού στην ουσία στόχευαν στο εν Χριστώ έργο του.

α) Όταν ο Χριστός έλεγε: «Εγώ είμαι η αλήθεια» (14,6), εννοούσε πως αυτός είναι η πλήρης αποκάλυψη και η ενσάρκωση του λυτρωτικού σκοπού του Θεού. Ο ερχομός του Χριστού είναι η αποκάλυψη της συνέπειας του Θεού προς τον ίδιο του τον χαρακτήρα, του διαρκούς σκοπού του να κάνει γνωστό το σωστικό θέλημά του. Η όλη αποστολή του Ιησού ήταν να δώσει μαρτυρία γι' αυτή τη σώζουσα αλήθεια (18,37). Αυτή η «αλήθεια» είναι στενά συνδεδεμένη με τη βασιλική ιδιότητα του Ιησού –γι' αυτό ο Πιλάτος δεν κατάλαβε τον Ιησού! «Γνωρίζω την αλήθεια» (8,32) σημαίνει φτάνω να γνωρίσω τον λυτρωτικό σκοπό του Θεού, όπως αυτός ο σκοπός προσωποποιήθηκε εν Χριστώ· και η ελευθερία που ο Χριστός υποσχέθηκε είναι η απελευθέρωση από την αμαρτία (8,34), μια απελευθέρωση που δεν μπορούσε να επιτευχθεί στο καθεστώς της παλιάς διαθήκης παρά μόνο διά του Υιού (8,36).

β) Το επίθετο «αληθινός». Η κατανόηση αυτή του λυτρωτικού ρόλου της αλήθειας φωτίζεται ακόμα περισσότερο με το επίθετο «αληθινός». Η λέξη έχει την έννοια ότι κάτι είναι γνήσιο και όχι πλαστό. Η Ιωάννεια χρήση όμως του «αληθινός» έχει κάτι από την ελληνική έννοια του «πραγματικός», αλλά είναι πραγματικός επειδή είναι η πλήρης ή βρίσκεται σε σχέση με την πλήρη αποκάλυψη της αλήθειας του Θεού. Π.χ.: το αληθινό φως (1,9), το αληθινό ψωμί (6,32), η αληθινή άμπελος (15,1), οι αληθινοί λατρευτές (4,33), ο αληθινός Θεός (17,3).

γ) Η διακήρυξη της αλήθειας. Η αλήθεια του Θεού όχι μόνο προσωποποιείται εν Χριστώ αλλά διακηρύσσεται κιόλας με τον λόγο του Χριστού, γιατί αυτός κηρύπτει την αλήθεια (8,40.45) και ήρθε για να φανερώσει την αλήθεια (18,37). Αυτή η αλήθεια δεν είναι μια απλή γνωστοποίηση του τι είναι ο Θεός αλλά είναι η αποκάλυψη της σωτηριώδους παρουσίας του Θεού στον κόσμο. Επομένως, οτιδήποτε κάνει και προσφέρει ο Ιησούς είναι αληθινό (7,18· 8,16), δηλ. είναι σε συμφωνία με τη φύση του και με το σχέδιο του Θεού. Ο λυτρωτικός αυτός σκοπός είναι ο λόγος του Θεού (17,6.14) και είναι από μόνος του η αλήθεια (17,17), η οποία είναι ένα με το πρόσωπο του ίδιου του Ιησού (1,1). Το Άγιο Πνεύμα ονομάζεται και «το Πνεύμα της Αλήθειας» (14,17· 15,26· 16,13· πρβλ. Α΄ Ιω 4,6· 5,7) επειδή η αποστολή του έχει να κάνει και με την ανάληψη της εκπλήρωσης του λυτρωτικού σκοπού του Θεού στον κόσμο. Έργο του θα είναι να «μαρτυρήσει περί» του Ιησού, ο οποίος είναι η αλήθεια (15,26), δηλ. να στρέψει την προσοχή του κόσμου σ' αυτό που ο Θεός έκανε εν Χριστώ. Θα οδηγήσει τους μαθητές «σε όλη την αλήθεια» (16,13). Στο Ιωάνναιο πλαίσιο αυτό δεν σημαίνει τόσο τη διανοητική κατανόηση θεολογικών αληθειών όσο την πλήρη προσωπική κατανόηση της σωτηριώδους παρουσίας του Θεού εν Χριστώ ανάμεσα στους ανθρώπους.

δ) Η ανταπόκριση στην αλήθεια. Η φανέρωση της αλήθειας απαιτεί μια ανταπόκριση από τους ανθρώπους. «*Ο δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς*» (3,21· πρβλ. Α΄ Ιω 1,6). Εδώ πρόκειται για μια καθαρά εβραϊκή φράση, που στην ΠΔ σημαίνει την ενέργεια με τρόπο αξιόπιστο. Στον Ιωάννη «*ποιῶ τὴν ἀλήθειαν*» σημαίνει ανταποκρίνομαι θετικά στην αποκάλυψη της αλήθειας που κάνει ο Θεός εν Χριστώ. Είναι η ορθότητα λόγου, κινήτρου και δράσης με βάση την ιστορική αποκάλυψη του Θεού. Ένας άλλος τρόπος να περιγράψει κανείς αυτή τη ανταπόκριση είναι να πει ότι είναι η αποδοχή του λόγου του Χριστού, γιατί «όποιος αγαπάει την αλήθεια καταλαβαίνει τα λόγια μου» (18,37· πρβλ. 10,3· 16,27). Αυτό ισοδυναμεί με το να δεχτεί κανείς τον ίδιο τον Χριστό (1,11-12), με το να γεννηθεί ξανά (3,3). Σημαίνει να κατοικήσει το Πνεύμα της Αλήθειας μέσα του (14,17), σημαίνει και την ίδια την αλήθεια (Β΄ Ιω 2).

Όλα αυτά δεν είναι παρά σχολιασμός του εδαφίου με το οποίο ξεκινήσαμε αυτή τη μελέτη: «Θα γνωρίσετε την αλήθεια και η αλήθεια θα σας ελευθερώσει» (8,32). Συνεπώς, ο άνθρωπος ελευθερώνεται όταν «ανταποκριθεί θετικά στην αποκάλυψη της αλήθειας που κάνει ο Θεός εν Χριστώ».

ε) Οι μαθητές και η αλήθεια. Καθώς ο Ιησούς ήρθε να μαρτυρήσει για την αλήθεια, μετά την αποχώρησή του μεταβιβάζει στους μαθητές του το ίδιο καθήκον (17,18). Ο Ιησούς «αγίασε τον εαυτό του», δηλ. αφιέρωσε τον εαυτό του σ' αυτή την αποστολή (17,19)· και καθώς ο Ιησούς στέλνει τους μαθητές του σε έναν άγνωστο γι' αυτούς κόσμο για να συνεχίσουν τη δική του μαρτυρία, προσεύχεται ώστε να είναι κι αυτοί «*ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ*» (17,17.19). Πάει να πει, πως οι μαθητές πρέπει κι αυτοί ν' αφιερωθούν στην αλήθεια. Όπως ο Ιησούς αφιερώθηκε απόλυτα στο έργο της επίτευξης του λυτρωτικού σκοπού του αληθινού Θεού, έτσι και οι μαθητές του θα 'πρεπε να αφιερωθούν ανεπιφύλακτα στο έργο της γνωστοποίησης της αλήθειας του Θεού, δηλ. «του λόγου του», στον κόσμο («ο δικός σου λόγος είναι αλήθεια» -Ιω 17,17).

Συμπέρασμα

Η αλήθεια στον Ιωάννη δεν σημαίνει κάποια πλατωνική σφαίρα γνήσιας, αιώνιας πραγματικότητας· είναι μια σωτηριολογική αντίληψη, που ορίζει τι ο Θεός έκανε εν Χριστώ. «Αλήθεια» είναι ό,τι ο Θεός έκανε εν Χριστώ για τη σωτηρία της ανθρωπότητας. Η αιώνια ζωή, η γνώση του Θεού, η γνώση της αλήθειας, είναι όλα έννοιες της λύτρωσης που σημαίνουν την εκπλήρωση εν Χριστώ του λυτρωτικού σχεδίου του Θεού.

****